

1- Şu gördüğün büyük âleme büyük bir kitap nazarıyla bakılırsa Nur-u Muhammedî (asm)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Şu gördüğün büyük âleme büyük bir kitap nazarıyla bakılırsa Nur-u Muhammedî (asm) o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir.

Eğer o âlem-i kebir, bir şecere tahayyül edilirse Nur-u Muhammedî hem çekirdeği hem semeresi olur.

Eğer dünya mücessem bir zîhayat farz edilirse o nur onun ruhu olur.

Eğer büyük bir insan tasavvur edilirse o nur onun aklı olur.

Eğer pek güzel şaşaalı bir cennet bahçesi tahayyül edilirse Nur-u Muhammedî onun andelibi olur.

Eğer pek büyük bir saray farz edilirse Nur-u Muhammedî o Sultan-ı ezel'in makarr-ı saltanat ve haşmeti ve tecelliyat-ı cemaliyesiyle âsâr-ı sanatını hâvi olan o yüksek saraya nâzır ve münadî ve teşrifatçı olur. Bütün insanları davet ediyor. O sarayda bulunan bütün antika sanatları, hârikaları ve mu'cizeleri tarif ediyor. Halkı o saray sahibine, sâni'ine iman etmek üzere cazibedar, hayret-efza davet ediyor.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Şu gördüğün büyük âleme büyük bir kitap nazarıyla bakılırsa Nur-u Muhammedî (asm) o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir.

Bir kitabın bütün harfleri, kelimeleri ve cümleleri mürekkepten meydana gelir. Kitabın sayfalarında binlerce farklı şekil bulunsa da hepsinin maddî aslı aynı mürekkeptir. İşte kâinat da yıldızları, güneşleri, melekleri, cinleri, insanları, hayvanları ve bitkileriyle büyük bir kitap gibidir. Bu büyük kitabın ilk yaratılış maddesi ve manevî mayası ise **Nur-u Muhammedî'dir.**

Nasıl ki mürekkep olmadan kitaptaki harfler meydana gelmezse, Üstad'ın temsilinde de Nur-

u Muhammedî, kâinat kitabının harflerinin yaratılmasına esas olan ilk nurdur.

Bir miktar maya, büyük bir hamurun her tarafına yayılır. Daha sonra o hamurdan birbirinden farklı şekillerde ekmekler yapılır. Şekilleri, büyüklükleri ve tatları farklı olsa da hepsinin başlangıcında aynı maya vardır.

Bunun gibi Nur-u Muhammedî de bütün mahlûkatın kendisinden yaratıldığı **ilk yaratılış mayası** olarak düşünülür. Sonra Allah'ın kudretiyle o nurdan kâinatın farklı tabakaları, unsurları ve varlıkları yaratılmıştır. Bu sebeple Üstad, başka bir temsilde onu kâinat ağacının “çekirdeği” olarak tarif eder.

Hz. Câbir'den nakledilen rivayete göre Resûlullah (asm), Allah'ın bütün varlıklardan önce Peygamberinin nurunu yarattığını, daha sonra diğer mahlûkatı bu nurdan meydana getirdiğini bildirmiştir. Üstad Hazretlerinin “kalemin mürekkebi”, “ağacın çekirdeği”, “canlının ruhu” ve “büyük insanın aklı” temsilleri bu rivayette anlatılan hakikati farklı yönleriyle açmaktadır.

Buna göre Nur-u Muhammedî yalnız kâinatı sonradan aydınlatan bir irşat nuru değildir. O, aynı zamanda kâinatın maddî ve manevî yaratılışında **ilk çekirdek, ilk maya ve ilk nur** hükmündedir.

Üstad'ın “Nur-u Muhammedî o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir.” sözünün manası şöyle hulâsa edilebilir:

Allah, kâinat kitabını kudret kalemiyle yazarken, o kitabın ilk yaratılış mürekkebi olarak Nur-u Muhammedî'yi halk etmiştir. Bütün mahlûkat, Allah'ın emri ve kudretiyle o ilk nurdan açılmış; fakat o nurun kendisi de yaratılmıştır. Mürekkep kitabı yazamaz, çekirdek kendi kendine ağaç olamaz. Mürekkebi harflere dönüştüren ve çekirdekten ağacı çıkaran yalnız Allah'ın sonsuz kudretidir.

Eğer o âlem-i kebir, bir şecere tahayyül edilirse Nur-u Muhammedî hem çekirdeği hem semeresi olur.

Kâinat Bir Ağaçtır

Üstad Hazretleri, bütün kâinatı büyük bir ağaca benzetiyor. Bu ağacın kökleri geçmiş zamanlarda, gövdesi âlemin yaratılışında, dalları galaksilerde, yaprakları canlılarda, çiçekleri şuur sahibi varlıklarda, meyveleri ise insanlarda görünür. Bu ağacın en olgun, en parlak ve en kıymetli meyvesi de Resûl-i Ekrem'dir (asm).

Nur-u Muhammedî Nasıl Çekirdektir?

Âlem kitabının mürekkebinin Nur-u Muhammedî (asm) olmasıyla, âlem ağacının çekirdeğinin Nur-u Muhammedî (asm) olması aynı hakikatin iki ayrı temsille ifade edilmesidir. Kâinata büyük bir kitap olarak bakıldığında, bütün harf ve kelimelerinin kendisinden yazıldığı ilk esas olması itibarıyla ona “kitabın mürekkebi” denilir. Kâinata büyük bir ağaç olarak bakıldığında ise bütün dalların, yaprakların ve meyvelerin kendisinden açıldığı ilk maya olması itibarıyla ona “ağacın çekirdeği” denilir. Demek mürekkep de çekirdek de Nur-u Muhammedî’nin (asm) kâinatın ilk yaratılış aslı oluşunu anlatmaktadır.

Semere Ciheti

Fakat ağaç temsiline bir mana daha vardır: Nur-u Muhammedî (asm) yalnız ağacın çekirdeği değil, aynı zamanda onun **semeresidir**. Yaratılışın başlangıcında ilk nur ve çekirdek, yaratılışın neticesinde ise Hz. Muhammed’in (asm) şahsında en mükemmel insan, en büyük kul ve en olgun meyvedir. Böylece kâinat ağacı, başlangıçta onun nurundan açılır; sonunda onun risaleti ve ubudiyetiyle en yüksek meyvesini verir.

Maksat Bakımından Çekirdektir

Bir bina yapılmadan önce mimarın zihninde onun planı bulunur. Bina sonradan yükselir; fakat ilk olarak onun gayesi ve projesi düşünülmüştür. Bir okul kurulmadan önce de “ilimli ve ahlâklı insanlar yetiştirmek” maksadı vardır. Okul binası, sınıflar ve kitaplar bu maksada göre hazırlanır.

Kâinatın yaratılışındaki en büyük maksat, Allah’ın tanınması ve kulluk edilmesidir. Bu maksadı en yüksek derecede gerçekleştiren ise Peygamber Efendimizdir (asm). O, Allah’ı en mükemmel tanımış, en çok sevmiş, en büyük kulluğu yapmış ve bütün insanlara tanıtmıştır. Bu bakımdan onun nuru, kâinatın kuruluş maksadını içinde taşıyan bir çekirdek hükmündedir.

En Mükemmel Meyve Neden Odur?

Bir ağacın meyvesi, ağacın bütün özelliklerini üzerinde toplar. Toprağın minerali, suyun hayatı, güneşin ışığı ve ağacın bütün çalışması meyvede birleşir.

Peygamber Efendimizde (asm) de geçmiş peygamberlerin getirdiği hakikatler kemal derecesinde toplanmıştır. Hz. Âdem’in safiyeti, Hz. Nuh’un sebatı, Hz. İbrahim’in tevhidi, Hz. Musa’nın celâli ve Hz. İsa’nın ruhaniyeti onun risaletinde en kapsamlı şekilde görünmüştür. Bu sebeple o, nübüvvet ağacının da en câmi ve en olgun meyvesidir.

Eğer dünya mücessem bir zîhayat farz edilirse o nur onun ruhu olur.

Kâinata bir **kitap** olarak bakıldığında Nur-u Muhammedî'ye (asm) “mürekkep”, bir **ağaç** olarak bakıldığında “çekirdek”, canlı bir **beden** olarak bakıldığında ise “ruh” denilir. Mürekkep kitabın harflerine, çekirdek ağacın dallarına, ruh ise bedenin bütün azalarına sirayet eder. Üç temsil de Nur-u Muhammedî'nin (asm) âlemin yaratılışında temel, kuşatıcı ve hayat verici bir esas oluşunu anlatır.

Mücessem Zîhayat Ne Demektir?

“Mücessem” cisim hâline gelmiş, “zîhayat” ise hayat sahibi demektir. Dünya; dağları, denizleri, nehirleri, bitkileri, hayvanları ve insanlarıyla tek bir büyük canlı beden gibi düşünülebilir. Toprak onun bedeni, nehirler damarları, denizler kan dolaşımı, bitkiler saçları, hayvanlar ve insanlar da farklı azaları gibidir.

Ruh Bedene Ne Kazandırır?

Bir bedende göz, kulak, el, ayak ve kalp bulunabilir; fakat ruh çıkınca bütün bu azalar hareketsiz bir cesede dönüşür. Ruh, bedenin kendisi değildir; fakat bedeni canlı, anlamlı ve faal hâle getiren temel esastır. Bedenin bütün azaları ruh sayesinde birbiriyle irtibatlı çalışır.

Nur-u Muhammedî (asm) de dünya denilen büyük bedenin ruhu gibidir. Çünkü kâinatın yaratılışındaki marifet, kulluk, rahmet ve tecelli maksatları, en mükemmel biçimde Muhammedî hakikatte hayat bulmuştur.

Önceki temsillerde mürekkep ve çekirdek nasıl âlemin ilk yaratılış aslını ifade ediyorsa, burada da “ruh” aynı hakikati ifade eder. Nur-u Muhammedî (asm), Allah'ın yarattığı ilk nur ve kâinatın yaratılış mayası olması itibarıyla, büyük âlemin ruhu hükmündedir.

Nasıl ruh bedenin her azasında ayrı ayrı görünmese de bütün bedeni canlı tutarsa, Nur-u Muhammedî de kâinatın her parçasında maddeten görülmez; fakat kâinatın yaratılış gayesi ve manevî hayatı onun hakikati etrafında açılır.

Mana Cihetiyle Ruh

Ruh çıkınca beden şeklen vardır, fakat manen ölüdür. Bunun gibi Muhammedî nurun getirdiği iman ve vahiy çıkarılırsa güneş yine doğar, yağmur yine yağar, çiçek yine açar; fakat insan nazarında bütün bunlar maksatsız, sahipsiz ve neticesiz hâdiseler gibi görünür.

Muhammedî nur ise güneşi Allah'ın vazifeli bir lambası, yağmuru rahmetin ikramı, baharı haşrin numunesi, ölümü ebedî âleme geçiş kapısı olarak gösterir. Böylece maddeten mevcut olan kâinat, manen dirilir.

Ceset ve Kâinat Misali

Bir insanın yüzü çok güzel, bedeni çok muntazam olabilir. Fakat ruhu çıkınca o güzellik kısa zamanda dağılmaya başlar. Çünkü bedeni kıymetli kılan yalnız maddesi değil, içindeki hayattır.

Kâinat da yıldızları, çiçekleri ve canlılarıyla son derece güzeldir. Fakat bu güzelliklerin kimi gösterdiği, niçin yaratıldığı ve nereye yöneldiği bilinmezse âlem, büyük fakat ruhsuz bir ceset gibi kalır. Resûlullah'ın (asm) getirdiği nur, bütün bu güzellikleri Allah'ın isimlerine bağlayarak âleme manevî hayat verir.

Ruh Azaları Birleştirir

İnsan bedenindeki göz başka, kulak başka, kalp başka vazife görür; fakat hepsi aynı ruhun idaresinde tek bir şahıs oluşturur. Ruh olmazsa azalar arasında hakiki bir birlik kalmaz.

Kâinat da güneş, toprak, su, hava, bitkiler, hayvanlar ve insanlar ayrı ayrı görünür. Muhammedî tevhid dersi ise bunların tamamının aynı Rabbin emri altında çalışan vazifeli mahlûklar olduğunu gösterir. Böylece dağınık görünen varlıklar, tek bir büyük canlının azaları gibi birleşir.

Ruh Bedene Şuur Kazandırır

Beden kendi başına niçin var olduğunu bilemez. İnsanın kendisini, çevresini ve maksadını anlaması ruh ve şuurla mümkündür. Aynı şekilde kâinat da kendi kendisini açıklamaz. Güneş doğar fakat niçin doğduğunu söylemez; çiçek açar fakat kimi gösterdiğini insan dilinde anlatmaz.

Resûlullah (asm), kâinatın sessiz dilini tercüme eder. Her varlığın Allah'ı tesbih ettiğini, her nimetin rahmeti gösterdiğini, her sanatın Sâni'ini tanıttığını bildirir. Bu yönüyle onun nuru, kâinat bedeninin konuşan ve şuurlu ruhu gibidir.

Ölüm Misali

Muhammedî nur olmadan ölüm, canlı bedeninin dağılıp yok olması gibi görünür. Bu bakışla dünya, sonunda bütün güzelliklerini yutan korkunç bir mezarlığa dönüşür.

Muhammedî nur ise ölümün yokluk değil, vazifenin sona ermesi ve başka bir âleme geçiş olduğunu bildirir. Böylece dünya cesetlerin gelip kaybolduğu manasız bir yer olmaktan çıkar; ebedî hayat için çalışan canlı bir imtihan meydanı hâline gelir.

Evet, evet, evet! Eğer kâinattan risalet-i Muhammediyenin (a.s.m.) nuru çıksa, gitse, kâinat vefat edecek. Eğer Kur'ân gitse, kâinat divane olacak ve küre-i arz kafasını, aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir seyyareye çarpacak, bir kıyameti koparacak. Otuzuncu Lem'a/ Beşinci Nükte

Eğer büyük bir insan tasavvur edilirse o nur onun aklı olur.

Büyük İnsan Teşbihi

Dünya, bütün unsurları ve canlılarıyla büyük bir insan gibi tasavvur edilirse; dağlar onun kemikleri, toprak bedeni, nehirler damarları, denizler kanı, bitkiler saçları, hayvanlar ve insanlar da farklı azaları hükmünde düşünülebilir. **Nur-u Muhammedî (asm) ise bu büyük insanın aklı olur.**

Akıl Ne Yapar?

İnsanın gözü görür, kulağı işitir, eli tutar ve ayağı yürür. Fakat bütün bu organların gördüğünü değerlendiren, vazifelerini anlayan ve onları bir maksada yönelten akıldır. Akıl bulunmazsa azalar mevcut olur; ancak insan gördüklerinin manasını anlayamaz ve kuvvetlerini doğru istikamette kullanamaz.

Bunun gibi kâinat da yıldızları, güneşi, toprağı, suyu ve canlılarıyla muazzam bir beden gibidir. Fakat bu büyük beden **nereden geldiğini, niçin yaratıldığını ve nereye gittiğini** insanlığa açıklayan Nur-u Muhammedî'dir.

Kâinat Kendi Manasını Söyleyemez

Güneş ışık verir; fakat "Ben Allah'ın rahmetiyle vazifelendirilmiş bir lambayım." diyemez. Yağmur toprağı diriltir; fakat "Ben Rahmân'ın rahmet hazinesinden gönderildim." diye insanlara açıklama yapamaz. Çiçek güzelliğini gösterir; fakat o güzelliğin hangi Cemîl'in sanatına ait olduğunu söyleyemez.

Resûlullah (asm), kâinatın sessiz dilini tercüme ederek güneşin, yağmurun, çiçeğin ve bütün varlıkların Allah'ın isimlerini ilan ettiğini bildirir. Bu sebeple onun nuru, kâinatın **anlayan, anlatan ve manalandıran akıldır.**

Akıl Parçalar Arasında Bağ Kurar

Akıl, gözün gördüğü ile kulağın işittiği arasında münasebet kurar ve insan bedenini tek bir şahıs hâline getirir. Akıl olmasaydı organlar birbirinden kopuk işler gibi görünürdü.

Muhammedî tevhid dersi de güneş, toprak, su, hava, bitkiler, hayvanlar ve insanlar arasındaki bağı gösterir. Bunların tesadüfen bir araya gelmediğini, aynı Rabbin emriyle birbirinin yardımına koşturulduğunu öğretir.

Bulut toprağı su taşır, toprak bitkiye annelik eder, bitki hayvana ve insana gıda olur, güneş hepsine ışık ve sıcaklık verir. Nur-u Muhammedî, bu yardımlaşmanın arkasında **tek bir kudretin, rahmetin ve hikmetin** bulunduğunu ilan eder.

Sarayın Mühendisini Tanımak

Büyük bir fabrikaya giren kimse makinelerin çalıştığını görür; fakat fabrikanın ne için kurulduğunu bilmezse gördüğü hareketleri tam anlayamaz. Fabrikanın planını bilen bir

mühendis, her makinenin vazifesini ve bütün sistemin maksadını açıkladığında her şey yerine oturur.

Kâinat da sürekli çalışan büyük bir fabrika gibidir. Güneş doğar, dünya döner, bulutlar taşınır, tohumlar açılır ve canlılar rızıklandırılır. Resûlullah'ın (asm) getirdiği nur, bu büyük faaliyetin başıboş olmadığını; Allah'ın ilmi, iradesi ve kudretiyle yürütüldüğünü açıklar.

Akıl Maksadı Gösterir

Bir insan kalemin hangi maddeden yapıldığını bilebilir; fakat onun yazmak için yapıldığını anlamazsa kalem tam tanımış olmaz. Bir şeyin maddesini bilmek başka, yaratılış maksadını bilmek başkadır.

Bilim güneşin yapısını, yağmurun oluşumunu ve ağacın büyümesini açıklayabilir. Fakat “Bunlar niçin insana hizmet ediyor, bu hikmetli düzen kimi gösteriyor ve insan bu nimetler karşısında ne yapmalıdır?” sorularının cevabını vahiy ve peygamberlik bildirir.

Nur-u Muhammedî, dünyanın yalnız yaşanıp tüketilecek bir yer olmadığını; Allah'ı tanıma, Ona kulluk etme ve ebedî hayata hazırlanma meydanı olduğunu öğretir. Bu sebeple dünyanın maksadını gösteren akıl hükmündedir.

Ruh ile Akıl Arasındaki Fark

Nur-u Muhammedî'ye dünya büyük bir canlı kabul edildiğinde **ruh**, büyük bir insan kabul edildiğinde ise **akıl** denilmiştir. Ruh bedene hayat verir; akıl ise o hayatın manasını, istikametini ve gayesini gösterir.

Muhammedî hakikat, kâinata yaratılış maksadı kazandırması yönüyle ruh; kâinatı açıklaması, okutması ve Allah'a bağlaması yönüyle akıldır. Aynı nur, farklı bakış açılarına göre farklı isimlerle tarif edilmektedir.

“Eğer dünya büyük bir insan tasavvur edilirse o nur onun akli olur.” demek şudur:

Dünya büyük bir insan bedeni gibi düşünüldüğünde, onun bütün parçalarının niçin yaratıldığını, nasıl birbirine hizmet ettiğini ve hangi Yaratıcıyı gösterdiğini açıklayan hakikat Nur-u Muhammedî'dir. Nasıl akıl, insan bedenindeki azaları manasız hareketlerden kurtarıp şuurlu bir maksada yöneltirse; Muhammedî nur da dünya bedenini sahipsiz ve gayesiz görünmekten kurtarır, her şeyi Allah'ın isimlerini okutan manalı bir âyet hâline getirir.

“... Eğer Kur'ân gitse, kâinat divane olacak ve küre-i arz kafasını, aklını kaybedecek, belki şursuz kalmış olan başını bir seyyareye çarpacak, bir kıyameti koparacak.” >

Otuzuncu Lem'a/ Beşinci Nükte

Eğer pek güzel şaşıalı bir cennet bahçesi tahayyül edilirse Nur-u Muhammedî onun andelibî olur.

Cennet Bahçesi Teşbihi

Üstad Hazretleri burada dünyayı, sıradan bir tarla veya kuru bir arazi gibi değil; **pek güzel, şaşıalı, süslü, hayret verici bir cennet bahçesi** gibi tasavvur ettiriyor. Yani şu dünya; çiçekleri, meyveleri, renkleri, kokuları, baharı, kuşları, yıldızları ve sayısız nimetleriyle baştan sona bir güzellik sergisidir. Nasıl bir bahçeye giren kimse oradaki güllere, lalelere, ağaçlara ve meyvelere hayran kalırsa; dünyaya dikkatle bakan insan da ilâhî sanatın nakışlarını görür.

Andelib Ne Demektir?

“Andelib” bülbül demektir. Bülbül, bahçedeki en güzel çiçekleri en iyi tanıyan, onların güzelliğine karşı en çok coşan ve o güzelliği sesiyle ilan eden kuştur. Gül bahçesinde herkes gezer; fakat bülbülün ötüşünde ayrı bir hayranlık, ayrı bir aşk ve ayrı bir ilân vardır. Demek ki Üstad, Nur-u Muhammedî’yi (asm) bu cennet bahçesinin **bülbülü** olarak gösteriyor.

Neden Bülbül Deniliyor?

Çünkü Peygamber Efendimiz (asm), şu dünya bahçesindeki ilâhî sanatları en güzel gören, en doğru okuyan ve en güzel şekilde anlatan zattır. Bir insan bahçeye girer, çiçeği yalnız seyredebilir. Fakat bülbül, o çiçeğe karşı sanki hayranlığını sesle dile getirir. Resûlullah (asm) da kâinattaki güzellikleri görüp onları yalnız seyretmemiş; onların arkasındaki Cemîl-i Zülcelâl’i insanlara tanıtmış, sevdirmiş ve ilan etmiştir. Yani o nur, bu bahçenin sessiz güzelliklerini konuşuran bir bülbül gibidir.

Güzelliği En İyi O Okur

Bir bahçeye giren iki kişi düşünelim. Biri sadece “Ne güzel çiçekler var.” der geçer. Diğeri ise o çiçeklerin renklerini, kokularını, inceliklerini, nasıl bir sanatla yaratıldıklarını fark eder. İşte Peygamber Efendimiz (asm), kâinat bahçesine bakan insanların en şuurlusu, en derin nazarlısıdır. O, çiçeğe bakınca sadece çiçeği değil; onun üstündeki rahmeti, hikmeti, sanatı ve Rabbânî lütfu görür. Bu yüzden o, bu bahçenin en güzel sesi, en şuurlu seyircisi ve en beliğ tercümanıdır.

En Güzel Hamdi O Yapmıştır

Bülbül, bahçeye karşı bir hayranlık sesi çıkarır. Resûlullah (asm) da şu dünya bahçesindeki nimetlere karşı en büyük hamdi, en doğru şükrü ve en mükemmel ubudiyeti temsil etmiştir. Gördüğü her nimeti Allah’a bağlamış, her güzelliği Allah’ın ismine vermiş, her sanatı Allah’ın kudretine delil yapmıştır. Yani bu bahçede yalnız gezen biri değil; o bahçenin sahibine karşı

en derin muhabbeti ve en güzel kulluğu gösteren zattır.

“Eğer pek güzel şaşıalı bir cennet bahçesi tahayyül edilirse Nur-u Muhammedî onun andelibi olur.” demek şudur: Şu dünya, baştan sona ilâhî sanatlarla süslenmiş muhteşem bir bahçedir. Peygamber Efendimiz (asm) ise bu bahçenin güzelliklerini en iyi gören, o güzelliklerin sahibini en güzel tanıtan, insanları o sahibin marifetine ve muhabbetine çağıran, şükür ve hamdi en mükemmel şekilde dile getiren manevî bülbülüdür.

Eğer pek büyük bir saray farz edilirse Nur-u Muhammedî o Sultan-ı ezel’in makarr-ı saltanat ve haşmeti ve tecelliyat-ı cemaliyesiyle âsâr-ı sanatını hâvi olan o yüksek saraya nâzır ve münadî ve teşrifatçı olur. Bütün insanları davet ediyor. O sarayda bulunan bütün antika sanatları, hârikaları ve mu’cizeleri tarif ediyor. Halkı o saray sahibine, sâni’ine iman etmek üzere cazibedar, hayret-efza davet ediyor.

Üstad Hazretleri bu defa kâinatı, sonsuz hikmetle kurulmuş **pek büyük ve yüksek bir saraya** benzetiyor. Gökyüzü bu sarayın kubbesi, yıldızlar kandilleri, güneş büyük bir lambası, yeryüzü döşemesi, bahar süslenmiş salonu, canlılar ise sarayda sergilenen sanatlı eserler gibidir. Bir sarayın her taşı, her nakşı ve her odası sahibinin servetini, sanatını ve kudretini gösterdiği gibi; kâinatın her varlığı da Allah’ın ilmini, kudretini, hikmetini ve rahmetini ilan eder.

“Sultan-ı ezel’in makarr-ı saltanat ve haşmeti

Sultan-ı ezel’in makarr-ı saltanat ve haşmeti”, Allah’ın hükümranlılığının ve azametinin görüldüğü yer demektir. Kâinatın büyüklüğü, sayısız yıldızlar, galaksiler, denizler ve dağlar, Allah’ın kudretinin haşmetini gösterir.

Bir insanın yaptığı küçük bir bina bile onun bilgisini ve gücünü gösterir. Milyarlarca yıldız birbirine çarptırmadan döndüren, her canlının ihtiyacını bilen ve bütün âlemi aynı anda idare eden bir kudret ise sonsuz bir saltanatı ilan eder. Resûlullah (asm), bu büyük düzeni görüp insanlara, “Bu âlem sahipsiz değildir; bütün bu faaliyet tek bir Sultan’ın emriyle gerçekleşmektedir.” diye bildirir.

“Tecelliyat-ı Cemaliye”

Kâinat sarayında yalnız azamet ve kudret değil, güzellik ve merhamet de görünür. Çiçeklerin renkleri, kuşların sesleri, meyvelerin tatları, yavruların sevimliliği ve annelerin şefkati Allah’ın Cemîl, Rahîm, Kerîm ve Latîf isimlerinin tecellileridir.

Bir hükümdar yalnız kuvvetini göstermek için kaleler yaptırabilir; fakat sevgisini ve

cömertliğini göstermek için bahçeler, sofralar ve ikramlar hazırlar. Kâinatta da dağlar ve yıldızlar kudretin haşmetini, çiçekler ve nimetler cemalin ve rahmetin güzelliğini gösterir. Nur-u Muhammedî (asm), bu güzelliklerin tesadüf olmadığını, hepsinin bir Cemîl-i Zülcelâl'in sanatları olduğunu insanlara öğretir.

“Âsâr-ı Sanatını Hâvi”

“Âsâr-ı sanat”, sanat eserleri demektir. Kâinat sarayı, Allah'ın sanatının sayısız örnekleriyle doludur. Bir insan gözü, bir arının peteği, bir kuşun kanadı, bir tohumun ağaca dönüşmesi ve bir damla sudan insan yaratılması bu eserlerdendir.

Bir müzede kıymetli eserler sergilenir; fakat kâinat müzesindeki eserler cansız tablolar değildir. Her biri canlı, hareketli, yenilenen ve vazife gören sanat eserleridir. Bir ressam, yaptığı çiçeğin resmine koku veremez; Allah ise canlı çiçeğe renk, koku, şekil ve hayat verir. Resûlullah (asm), bu eserleri göstererek insanları sanatkârları olan Allah'a yöneltir.

Nur-u Muhammedî Sarayın Nâzırıdır

“Nâzır”, sarayı gözeten, düzenini bilen ve içindekileri tanıtan kimse demektir. Resûlullah (asm), kâinat sarayının sahibi değil; sahibinin emriyle sarayı insanlara tanıtan en büyük rehberdir.

Bir müzeye giren kimse rehbersiz dolaşırsa eserlerin yalnız dışını görür. Fakat müzeyi iyi bilen bir rehber, her eserin kıymetini, sanatını ve neyi ifade ettiğini anlatır. Aynen bunun gibi insanlar güneşi, ayı, yıldızları ve canlıları görür; fakat bunların Allah'ın hangi isimlerini gösterdiğini tam anlayamaz. Resûlullah (asm), vahyin rehberliğiyle her varlığın manasını açıklar.

Nur-u Muhammedî Sarayın Münadisidir

“Münadi”, yüksek sesle ilan eden ve insanları çağıran kimsedir. Resûlullah (asm), kâinat sarayına giren bütün insanlara şu hakikati ilan eder: “Bu sarayın bir sahibi vardır. Bu nimetlerin bir vereni, bu sanatların bir sanatkârı ve bu düzenin bir hâkimi vardır.”

İnsan dünyaya gelir, nimetlerden faydalanır; fakat çoğu zaman nimetlerin sahibini unuttur. Sofraya oturup yemekleri yiyen, fakat ev sahibini hiç sormayan misafir gibi olur. Resûlullah (asm), gaflet içindeki insanlara, “Nimette boğulup Mün'im'i unutmayın; sanata dalıp Sâni'i görmezlikten gelmeyin.” diye seslenir.

Münadinin Daveti

Onun daveti yalnız “Allah vardır.” demekten ibaret değildir. “Allah birdir, sizi O yaratmıştır, sizi O rızıklandırır, dönüşünüz Onadır; öyleyse yalnız Ona ibadet edin.” diye çağırır.

Ezan bu büyük çağrının bir özeti gibidir. “Allahu ekber” sözü, dünya sarayındaki hiçbir şeyin Allah'tan büyük ve önemli olmadığını ilan eder. “Hayye ale's-salâh” çağrısı ise sarayın

misafirlerini, saray sahibinin huzuruna davet eder.

Nur-u Muhammedî Sarayın Teşrifatçısıdır

“Teşrifatçı”, saraya girenlere nasıl davranacaklarını, huzura nasıl çıkacaklarını ve hangi kaidelere uyacaklarını öğreten kimsedir. Resûlullah (asm), insanlara Allah’ın huzurunda nasıl kulluk edeceklerini öğretmiştir.

Namazın nasıl kılınacağını, duanın nasıl yapılacağını, nimetlere nasıl şükredileceğini, insanlarla nasıl güzel geçinileceğini ve dünya hayatının nasıl yaşanacağını onun sünnetinden öğreniriz. Bu yüzden o yalnız sarayı gösteren bir rehber değil, sarayda yaşamının edebini öğreten teşrifatçıdır.

Huzura Çıkma Misali

Bir padişahın huzuruna girecek kimse, nasıl duracağını, ne zaman konuşacağını ve nasıl hürmet göstereceğini bilmezse mahcup olur. Ona teşrifatçı yol gösterir. İnsan da namazda Sultan-ı Ezel’in huzuruna çıkar. Kıyamı, rükûyu, secdeyi, tesbihi ve duayı Resûlullah’tan (asm) öğrenir.

Demek sünnet, dünya sarayındaki ilâhî teşrifatin ölçüleridir. Yemekten önce besmele çekmekten insanlara selam vermeye, ticarete dürüstlükten kul hakkından sakınmaya kadar hayatın bütün edeplerini o öğretir.

Nâzır, Münadi ve Teşrifatçı Arasındaki Fark

Nur-u Muhammedî (asm), sarayı **tanıyıp gözetmesi** yönüyle nâzırdır. İnsanlara sarayın sahibini **ilan edip onları çağırması** yönüyle münadidir. Saraya girenlere nasıl davranacaklarını ve Sultan’ın huzuruna nasıl çıkacaklarını **öğretmesi** yönüyle teşrifatçıdır.

Yani nâzır olarak kâinatı okur, münadi olarak hakikatlerini ilan eder, teşrifatçı olarak kulluğun yolunu gösterir. Bu üç vazife, Peygamber Efendimizin (asm) risalet vazifesini farklı yönlerden tarif eder.

Bütün İnsanları Davet Ediyor

Resûlullah’ın (asm) daveti belirli bir millete veya zamana mahsus değildir. O, bütün insanları kâinat sarayının sahibini tanımaya, Ona iman etmeye ve Ona kulluk etmeye çağırır.

Bir sarayın kapısı herkese açılmışsa, teşrifatçı yalnız belli bir grubu değil bütün misafirleri içeri çağırır. Peygamber Efendimizin (asm) risaleti de umumîdir. Zengine ve fakire, âlime ve cahile, geçmişte yaşayanlara ve kıyamete kadar geleceklere hitap eder.

Saraydaki Antika Sanatlar

“Antika”, eski eşya manasında değil; benzeri yapılamayan, son derece kıymetli ve eşsiz sanat demektir. İnsan yüzü, göz, hafıza, kalp, kan dolaşımı, bal arısı, kelebek ve çekirdek gibi

varlıkların her biri ilâhî bir antika sanattır.

Bir insan yüzünde iki göz, bir burun ve bir ağız bulunduğu hâlde milyarlarca insan birbirinden farklı yaratılır. Aynı topraktan binlerce farklı renk, koku ve tatta meyve çıkarılır. Bu eserler alışkanlık sebebiyle sıradan görünse de gerçekte insan sanatının taklit edemeyeceği harikalardır.

Hârikaları Tarif Ediyor

Resûlullah (asm), insanların her gün görüp de hayret etmediği şeyleri yeniden düşündürür. Göklerin yaratılışına, devenin yapısına, yağmurun indirilmesine, toprağın dirilmesine ve insanın yaratılışına dikkat çeker.

Bir insan her gün aynada gözünü görür; fakat gözün küçücük yapısında bütün renkli âlemin nasıl seyredildiğini düşünmez. Peygamberlik dersi, alışkanlık perdesini yırtarak, “Bak, bu sıradan değil; burada sonsuz bir ilim ve kudret var.” der.

Mu‘cizeleri Gösteriyor

Buradaki mu‘cize yalnız peygamberlerin elinde görünen olağanüstü hadiseler değildir. Kâinatın her sanatlı varlığı da geniş manada insanı aciz bırakan bir yaratılış mucizesidir.

Bir tohumun toprağı yarararak ağaca dönüşmesi, cansız maddelerden canlı hücrelerin yaratılması ve anne rahminde bir insanın şekillendirilmesi sürekli görüldüğü için basit sanılır. Oysa insan bütün ilmiyle bir çekirdekten gerçek bir ağaç yaratamaz. Resûlullah (asm), bu devamlı mucizelerin sahibini insanlara tanıtır.

Tarif Etmek Ne Demektir?

Tarif etmek, yalnızca “Bu güzeldir.” demek değildir. Eserin hangi isme ayna olduğunu, ne hikmet taşıdığını ve sahibini nasıl gösterdiğini açıklamaktır.

Mesela yağmurun su olduğunu herkes bilir. Resûlullah’ın getirdiği iman nuru ise onun Rahmân’ın rahmetinden gönderilen bir rızık ve ölü toprağın diriliş vasıtası olduğunu öğretir. Baharın güzel olduğunu herkes görür; fakat Muhammedî ders, baharın aynı zamanda haşrin bir delili olduğunu bildirir.

Saray Sahibine İman

Peygamber Efendimiz (asm), insanları sarayın kendisine hayran bırakıp orada durdurmaz; sarayın sahibine götürür. Çünkü sanat, sanatkârı; nimet, nimet vereni; düzen, düzenleyeni gösterir.

Bir sarayın kapısına, duvarlarına ve süslerine bakıp “Bunlar kendi kendine oldu.” demek aklen mümkün değildir. Kâinat sarayındaki çok daha mükemmel nizamı tesadüfe vermek ise daha büyük bir imkânsızlıktır. Resûlullah (asm), eserlerden hareket ederek insanları Sâni’-i

Zülcelâl'e imana çağırır.

Cazibedar Davet

Resûlullah'ın (asm) daveti cazibedardır. Çünkü insanın ömür boyu cevabını aradığı en büyük sorulara cevap verir: “Ben kimim? Nereden geldim? Niçin bu dünyadayım? Beni kim yarattı? Ölümden sonra nereye gideceğim? Şu kâinatın manası nedir?”

İnsan dünyaya gözünü açar; kendisini hazır bir beden içinde, hazır bir âlemin ortasında bulur. Güneşi o yakmamış, gözünü o yapmamış, kalbini o çalıştırmamıştır. Bunların sahibini ve gayesini bilmezse, muhteşem bir sarayda uyanmış fakat neden oraya getirildiğini bilmeyen şaşkın bir misafir gibi kalır.

Muhammedî davet insanın elinden tutar ve ona şöyle der: “Sen başıboş ve sahipsiz değilsin. Seni bilen, isteyen ve hikmetle yaratan bir Rabbin var. Bu dünyaya yalnızca yiyip içmek, yaşlanmak ve toprağa karışmak için gelmedin. Rabbini tanımak, Ona kulluk etmek ve ebedî hayata hazırlanmak için gönderildin.”

Bu davet yalnız kâinatın sahibini tanıtmaz; insana kendi hakikatini de bildirir: “Sen birkaç günlük bedenden ibaret değilsin. Ebediyet isteyen bir kalbin, sonsuzluğu arayan bir ruhun ve dünyaya sığmayan arzuların var. Bu kadar geniş istidatlar yalnız kısa bir dünya hayatı için verilmiş olamaz.”

İnsan ölüm karşısında sarsılır; çünkü yok olmak ve sevdiklerinden ebediyen ayrılmak istemez. Muhammedî nur ise ona, “Ölüm yokluk değil, ebedî âleme geçiştir. Kabir karanlık bir son değil, başka bir hayatın kapısıdır. Seni ilk defa yaratan Rabbin, yeniden diriltmeye de kadirdir.” diye seslenir.

Bu davet insanın korkusunu ümide, şaşkınlığını marifete, yalnızlığını Rabbine intisaba çevirir. İnsan artık kendisini sahipsiz bir yolcu değil, Sultan-ı Ezel'in misafiri ve ebediyet yolcusu olarak görür. Dünya da manasız bir bekleme salonu olmaktan çıkar; her nimeti mesaj taşıyan, her hâdisesi imtihan olan bir kulluk meydanına dönüşür.

Resûlullah (asm), insana yalnız “Allah vardır.” demez; “Seni yaratan, rızıklandıran, gören ve dualarını işiten Rabbin budur.” der. Onu; yıldızları döndüren Kadîr, kullarına merhamet eden Rahîm, dualara cevap veren Mucîb, günahları bağışlayan Gafûr ve kullarını yalnız bırakmayan Hafîz isimleriyle tanıtır.

Böylece insan “Ben kimim?” sorusuna “Allah'ın kuluyum.”; “Nereden geldim?” sorusuna “Onun kudretiyle yaratıldım.”; “Niçin buradayım?” sorusuna “Onu tanımak ve Ona kulluk etmek için.”; “Nereye gidiyorum?” sorusuna ise “Onun huzuruna ve ebedî âleme.” cevabını bulur.

İşte bunlar sıradan bilgiler değildir. İnsanın kalbine yön, aklına istikamet ve ruhuna huzur veren hakikatlerdir. Muhammedî davetin cezbesi buradan gelir: İnsana kâinatın sırrını,

hayatın gayesini, ölümün hakikatini, kendi kıymetini ve Rabbini birlikte anlatır.

Hayret-Efzâ Davet

Resûlullah'ın (asm) daveti hayret-efzâdır; yani insanın hayretini artırır, onu alışkanlık uykusundan uyandırır ve her gün baktığı hâlde göremediği hakikatleri gösterir. Çünkü insan çoğu zaman kâinata bakar, fakat onun içindeki mucizeleri sıradan zanneder. Güneşin doğmasına, kalbin atmasına, gözün görmesine, toprağın meyve vermesine alışır ve bunların ne kadar harika işler olduğunu düşünmez.

Muhammedî davet insana, "Alıştığın için basit sandığın şeylere yeniden bak." der. Bir damla sudan insanın, küçücük bir çekirdekten koca bir ağacın, karanlık topraktan renk renk çiçeklerin ve farklı tatlarda meyvelerin çıkarılmasını gösterir. Böylece insan, sıradan sandığı her şeyin aslında kudretin bir mucizesi olduğunu anlar.

Bu davet, başımızın üzerindeki direksiz gökyüzünü, boşlukta dönen dünyayı ve birbirine çarpmadan hareket eden sayısız yıldızı düşündürür. İnsan kâinatın büyüklüğünü gördükçe kendi küçüklüğünü, Rabb'inin kudretini ise daha derinden fark eder.

Muhammedî davet, insanın kendi vücudunu da önüne bir mucize olarak koyar. Küçücük gözün dağları ve yıldızları görmesini, hafızanın yılların hatıralarını saklamasını, kalbin ömür boyu çalışmasını ve milyarlarca hücrenin birlikte vazife görmesini düşündürür. İnsan, en yakınındaki mucizenin bizzat kendisi olduğunu anlar.

Güneşin ışığı, yağmurun suyu, toprağın mahsulü ve hayvanların hizmeti ayrı ayrı tesadüfler değildir. Bunlar tek bir Rahmân'ın kullarına gönderdiği düzenli ikramlardır. İnsan bütün kâinatın yardımına koşturulduğunu gördükçe hem hayret eder hem şükreder.

Daha hayret verici olan şudur: Yıldızları idare eden Allah, küçücük bir insanın duasını da işitir. Bir annenin gözyaşını görür, bir yetimin kalbindeki acıyı bilir. Muhammedî davet, sonsuz azamet ile sonsuz merhametin aynı Rabde birleştiğini gösterir.

İnsan ölümü yokluk zannederken Resûlullah (asm), onun ebedî hayata açılan bir kapı olduğunu bildirir. Toprağa giren çekirdeğin yeniden ağaç olması gibi, kabre giren insanın da Allah'ın kudretiyle yeniden diriltileceğini haber verir. Böylece mezar bir son değil, başka bir âlemin başlangıcı olur.

Muhammedî davet, dünyanın görüldüğü kadar küçük olmadığını öğretir. Kısa bir secdenin ebedî cennete, işlenen bir zulmün ise büyük bir hesaba uzanabileceğini bildirir. Böylece insanın en küçük davranışı bile sonsuz bir kıymet kazanır.

Bu davet insanı yalnız hayrete düşürmez; hayretini doğru yere yöneltir. İnsan yıldızlara hayran olur, fakat yıldızlarda kalmaz; onları yaratana geçer. Çiçekteki güzellikten Cemîl'e, nimetten Mün'im'e, sanattan Sâni'e ulaşır.

İşte Muhammedî davetin hayret-efzâ oluşu budur: Alışkanlık perdesini yırtar, sıradan görünen âlemi mucizelerle dolu bir saraya çevirir. Güneşi bir lamba, dünyayı bir misafirhane, baharı haşrin numunesi, ölümü ise ebediyet kapısı olarak gösterir.

Bu daveti dinleyen insan artık kâinata eski gözle bakamaz. Bir yaprakta sanat, bir damlada rahmet, bir çekirdekte kudret ve bir nefeste nimet görür. Hayreti arttıkça imanı derinleşir; imanı derinleştikçe Rabbine olan muhabbeti ve kulluğu kuvvetlenir.